

Kiket hogyan érint az új gázárrendelet?

Segítség a 39/2010. (XII. 31.) NFM rendelet kapcsán felmerülő kérdések megválaszolásához

Készítették: Fülöp Orsolya, Perger András

2011. január 7.

A lakossági gázárak meghatározásának 2011. január 1-jétől érvényes módját a Magyar Közlöny 2010. december 31-i, 204. számában megjelent 39/2010. (XII. 31.) NFM rendelet¹ (a továbbiakban: rendelet) szabályozza. A rendelet részben megfelel a Fellegi Tamás fejlesztési miniszter 2010. november 18-i sajtótájékoztatóján², illetve Bencsik János klíma- és energiaügyi államtitkár 2010. január 6-i televíziós interjújában³ elhangzottaknak, részben azonban ellentmond azoknak.

Jelen elemzés a rendelettel kapcsolatban felmerült kérdések (elsősorban, hogy kiket milyen mértékben érint a gáz árának

emelkedése) megválaszolásához kíván segítséget nyújtani.

Az új szabályozás

Az egyetemes szolgáltatásban részt vevő fogyasztók⁴ évi 1200 m³ gázfogyasztás alatt a „kedvezményes” árkategóriába („első kategória”) tartoznak, azaz számukra változatlan marad a gáz ára.

Az 1200 m³ fogyasztási határt átlépő háztartások 1200 m³-ig változatlan áron kapják a földgázt. E határ felett a rendelet értelmében az 1200 m³ feletti fogyasztás egységesen a második árkategóriába esik, vagyis a rendelet alapján nem sávós rendszer került bevezetésre (a sajtótájékoztatón elhangzottak szerint első lépcsőben 300, majd 1500 m³-tól 500 m³-ként emelkedett volna a gáz ára).

A második árkategóriában a gázdíj változásának mértéke – szolgáltatótól függően – 12,5-16,7%-os emelésnek felel meg.

¹ A földgázpiaci egyetemes szolgáltatáshoz kapcsolódó árszabások megállapításáról szóló 28/2009. (VI. 25.) KHEM rendelet módosításáról

² http://index.hu/gazdasag/magyar/2010/11/18/az_orszag_ketharmadana_nem_lesz_nagy_gazaremeles/

³ http://premier.mtv.hu/Hirek/2011/01/06/07/Mi_valtozik_a_gazartamogatasi_rendszerben_es_mi_lesz.aspx

⁴ 20 m³/h alatti gázmérővel rendelkező fogyasztók

Amennyiben nem csak a gázdíjat, hanem a teljes évi gázszámlát (alapdíjjal, IK tényezővel, a biztonsági készletezés díjával, áfával) alapul véve végezzük el a számítást, figyelembe véve, hogy 1200 m³-ig minden fogyasztó változatlan árat fizet, a fogyasztás mértékében értelmezhetővé válnak a sávok. Számításaink így nagyságrendileg alátámasztják a minisztérium által megadott értékeket, látszólagosan tehát valóban progresszív áremelés történt. Azonban nem a gáz ára emelkedik ilyen módon, hanem a nagyobb fogyasztás következményeként az éves gázköltség emelkedik progresszíven. A számításokat a virtuális fogyasztói sávok közepértékére végeztük el. A táblázatban szerepeltetett számaink a négy szolgáltató esetében kapott értékek számtani átlagát jelentik.

Fogyasztói kategória (m ³ /év)	Éves gázköltség emelkedésének mértéke (%)	
	Minisztérium szerint	Energiaklub szerint
0-1200	nincs	nincs
1200-1500	0,7	1,5
1500-2000	4,5	4,2
2000-2500	6,1	6,4
2500-3000	7,1	7,8
3000-3500	7,8	8,7
3500-4000	9,3	9,5

A házközponti fűtéssel rendelkező társasházak (a <20 m³/h gázmérővel rendelkező fogyasztói közösségek) számára a rendelet értelmében szolgáltatótól függően 5,39-5,47% között

emelkedik a gázdíj. A társasházak esetében, jellemző fogyasztási adatok hiányában, nem áll módunkban elvégezni a teljes évi gázfogyasztásra vetített számításokat. Annyi állítható, hogy az éves gázköltség emelkedése a gázdíj emelkedésének mértéke alatt marad.

A rendelet a három, illetve több gyermeket nevelő családok számára jelentős kedvezményt biztosít. A háromgyermekes családok számára 1800 m³-ig terjeszti ki az első árkategória alá eső fogyasztást, ami a negyedik gyermektől gyermekeként további 300 m³-rel emelkedik évente.

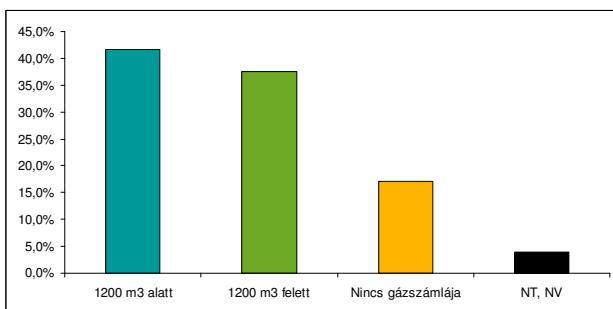
A háztartások jellemzői

Az Energiaklub a „NEGAJoule 2020 – Magyarország lakóépület-állományának energiahatékonysági potenciálvizsgálata” elnevezésű projektje⁵ keretében 2010 nyarán 2000 fős mintán országos reprezentatív adatfelvételt végzett. A projekt adatfelvétel alapján és átfogó modellszámítások révén kívánja feltárni a magyarországi lakóépületekben rejlő energiahatékonysági potenciált. A projekt alapvető célja, hogy részletes adatokat és döntéstámogató szakmai elemzést nyújtson az érintett döntéshozók számára a lakóépületekre vonatkozó fejlesztési irányok és támogatási programok kialakításához. Bár a felmérés céljai között nem szerepelt jelen elemzésünk tárgya, a felvett adatok mégis lehetőséget nyújtanak egyes kapcsolódó kérdések megválaszolására. Az alábbiakban olyan, a felmérés során nyert információkból származtatott adatokat

⁵ <http://energiaklub.hu/projekt/negajoule-2020-magyarorszag-lakoepulet-allomanyanak-energiahatekonysagi-potencialvizsgalata>

mutatunk be, amelyek bővebb információt adhatnak a rendelettel érintett háztartások sajátosságairól. Hangsúlyozzuk, hogy adataink csak nagyságrendi becslésekhez adhatnak támpontot. A felmérés adatai elsősorban annak vizsgálatára nyújtanak lehetőséget, hogy többet megtudjunk a két kategória fogyasztóinak összetételéről.⁶

A vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások aránya

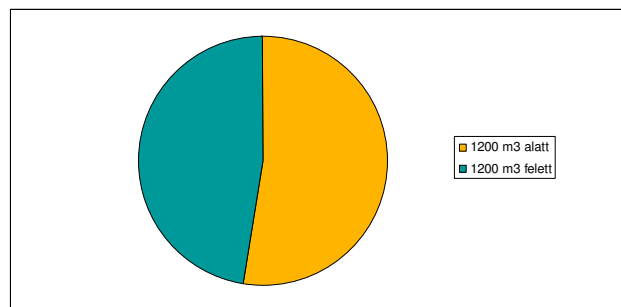
A felmérés szerint, a gázzámla összegére vonatkozó kérdés alapján a háztartások mintegy 79%-a rendelkezik vezetékes gázszolgáltatással (ez kb. megfelel a gázszolgáltatók adataiból, illetve a lakásállomány nagyságára vonatkozó adatokból kapható aránnyal). Az ábrán látható, hogy az összes háztartás nagyobb része, 42%-a a rendeletben 1200 m³-es éves fogyasztási limittel meghatározott első árkategóriába tartozik.

Az alábbiakban **a vezetékes gázszolgáltatással rendelkező** háztartások csoportját elemezzük.

⁶ Mivel a rendelet nem sávokra osztja a fogyasztókat, hanem két csoportra, amelyek közül az egyikben nem, a másikban pedig részben emelkedik a gáz ára, ezért a további elemzéseket is erre a két csoportra végeztük el, az egyszerűség kedvéért első, illetve második kategóriába tartozónak nevezve őket.

Az adatok elemzéséből az derül ki, hogy míg az összes vezetékes gázszolgáltatásban részesülő háztartás mintegy 60%-a vezetékes földgázzal fűt, addig az első árkategóriába tartozó háztartásoknak csak kisebb része, mintegy 43%-a tartozik ugyanezen csoportba. Azaz, a kedvezményezett háztartások döntően annak köszönhetik az alacsonyabb fogyasztást, hogy a fűtést nem, vagy csak részben oldják meg földgázzal (távhő, fa, villamos energia, egyéb). Emellett, az adatok alátámasztják azt a feltételezést is, hogy a kevesebbet fogyasztó háztartások általánosságban kisebbek, és kevesebben is laknak bennük.

A vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások közül az 1200 m³-es határig és az a felett fogyasztó háztartások aránya

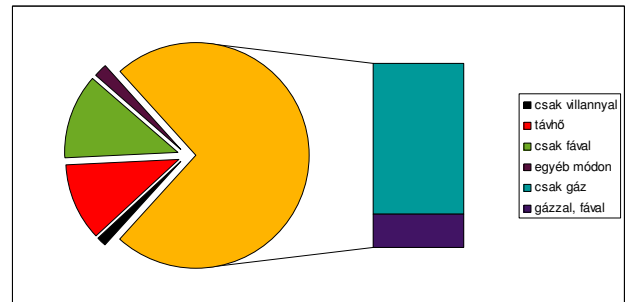
Adataink szerint a vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások között többségben (53%) vannak az 1200 m³-es határ alatt fogyasztó háztartások. (Az adatot a havi átlagos gázzámla összegére vonatkozó kérdésre adott válaszokból számítottuk.) Évi 1200 m³ felett a vezetékes gázszolgáltatással rendelkező háztartások 47%-a fogyaszt, ezek kb. 90%-a fűt részben vagy teljes mértékben gázzal. A vezetékes gázt **fűtésre (is) hasznosító háztartások többsége, 59%-a második kategóriába tartozik.**

A miniszter novemberi sajtótájékoztatóján az hangzott el, hogy az egyetemes szolgáltatásban részesülő fogyasztók 57%-ának nem fog emelkedni a gáz ára. Az Energiaklub adatai alapján ez az arány ennél alacsonyabb, 53%, azaz az áremelkedés valamivel több háztartást érint.⁷ A felmérés adatainak részletesebb, a virtuális fogyasztói kategóriákra (sávokra) elvégzett elemzésével kapott adatok csak kismértékben térnek el a minisztérium által megadott adatoktól.

Fogyasztói kategória (m ³ /év)	Fogyasztói érintettség (%)	
	Minisztérium szerint	Energiaklub szerint
0-1200	57	52,6
1200-1500	9	11
1500-2000	13,7	16
2000-2500	9,3	8,6
2500-3000	5	6,4
3000-3500	2,5	2,3
3500-4000	3,5	3,1

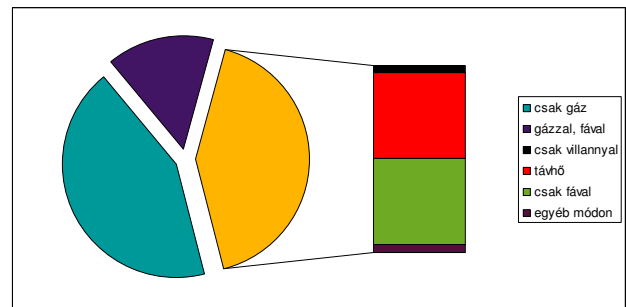
⁷ Megjegyezzük, hogy a kérdőív átlagos havi gázszámla-összegre vonatkozó kérdésére adott válaszokból számított érték, illetve a miniszter által közölt adat közti eltérés, legalábbis részben, adódhat a kérdőívben feltett kérdés jellegéből adódó pontatlanság miatt is.

A vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások fűtési módjának megoszlása

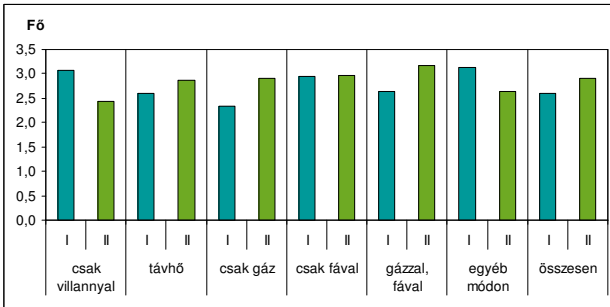
A vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások döntő többsége, kb. 73,5%-a fűt gázzal. Ezen háztartások nagy része (~82%), az összes vezetékes gázzal ellátott háztartás mintegy 60%-a csak gázzal tud fűteni.

Az első árkategóriába tartozó háztartások fűtési módjának megoszlása

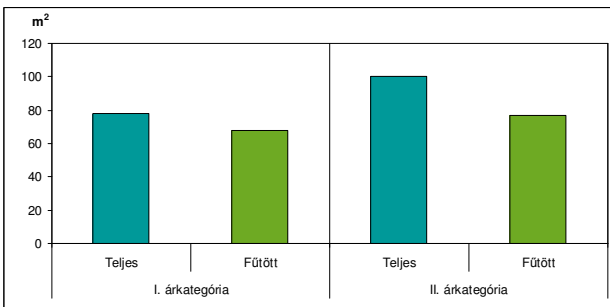
Az ábra szerint az 1200 m³-es határig fogyasztó háztartásokban kisebbségben vannak (~42,8%) a csak gázzal fűtő háztartások.

Átlagos háztartásnagyság fűtési típusonként és árkegóriánként

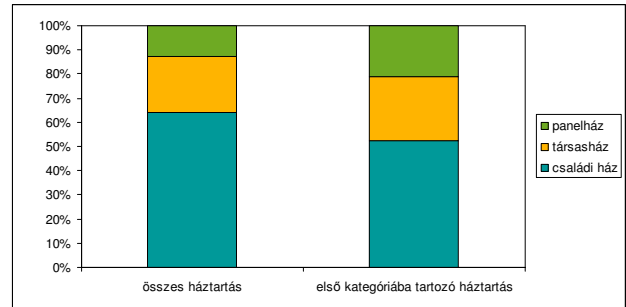
Az első árkegóriába jellemzően a kisebb háztartások tartoznak: ezek átlagos mérete 2,6 fő, míg az évi 1200 m³ felett fogyasztó háztartásokban átlagosan 2,9 fő lakik.

Az 1200 m³-es határ alatt és felett fogyasztó lakások alapterülete

A többet fogyasztó háztartások nagyobbak, mind a teljes, mind a fűtött alapterületüket tekintve.

A vezetékes gázszolgáltatással ellátott, és az 1200 m³-es évi fogyasztási határ alatt lévő háztartások megoszlása háztípusok szerint

A vezetékes gázszolgáltatással ellátott háztartások csaknem kétharmada (63,9%) családi ház kategóriába tartozik, a maradékon osztoznak a (nem panelből épült) társasházak (23,2%), illetve a panelházak (12,9%).

Jól látható, hogy az első kategóriába tartozó háztartások között alulreprezentáltak a családi házak (52,7%), és felülreprezentáltak a társasházak (26,1%), illetve a jellemzően nem vezetékes földgázzal fűtő panelházak (21,2%).

Összegzés

Összességében elmondható, hogy az első kategóriába jellemzően a távfűtéses és a fával (is) fűtő háztartások, valamint a gázzal fűtő háztartások közül a kisebb alapterületű és alacsonyabb háztartáslétszámmal bíró lakások tartoznak. A második kategóriába esnek jellemzően a gázzal (is) fűtő, nagyobb területű lakásban, illetve házban lakó családok (amelyek között azonban az adatok szerint meglehetősen alacsony arányban vannak nagycsaládosok).

Az új gázrendszerrel alapvető kritikaként megfogalmazható, hogy az pusztán a fogyasztás abszolút értéke alapján premizál, nem veszi figyelembe a fogyasztás minőségi jellemzőit (az ingatlan méretét, a benne lakók

számát, energiahatékonyságának szintjét). Holott a fogyasztás viszonylagosan alacsony mivolta nem tanúskodik az energiahordozó felhasználásának hatékonyságáról. Így előfordulhat, hogy az árrendszer **a pazarló felhasználást „jutalmazza”, míg a hatékony felhasználást „bünteti”**.

Ezzel összefüggésben, kifejezetten aggályosnak tartjuk, hogy az 1200 m³-es határig alanyi jogon jár a kedvezményes tarifa. Az új árrendszer tehát a határig a pazarló jellegű fogyasztást is „jutalmazza”.

A további, nagycsaládos kedvezmény esetében pedig kérdésesnek tartjuk, hogy mennyiben szerencsés az árrendszerbe közvetlenül beemelni szociális szempontokat, és azokat miért nem egy független, egységesen kezelhető rendszerben kezelik.

Bár a kormányzati kommunikációban nagyon erősen jelen vannak olyan témák, mint az energiahatékonyság és a zöldgazdaság fejlesztése, de politikailag láthatóan sokkal erősebb a szociális és rövid távú szemlélet, miszerint a lakosság számára olcsóvá kell tenni az energiát. Ez torz árrendszerhez vezet, ami gazdaságilag nem kedvez a hatékonysági beruházásoknak.

Véleményünk szerint az energiaáraknak **pontos jelzéssel kell szolgálniuk** a fogyasztók számára. Az a politikai törekvés, hogy a gázárakat a lehetőségekhez mérten alacsonyan tartsa, érthető, mégis szerencsésebb lett volna, ha ezt a törekvést **egyveztetik az érvényben lévő energiahatékonysági intézkedésekkel**, illetve a készülő energiapolitikának a gázfelhasználás csökkentését célul kitűző tervével. Tehát, amennyiben a kormány olyan gázárrendszert kíván kialakítani, amelyben valamilyen

szempont alapján fogyasztói szokásokat kíván jutalmazni, akkor érdemes lett volna megfontolni egy, a fentiekkel összhangban lévő ösztönző rendszer alkalmazását.⁸

A rendelettel érvénybe léptetett rendszer ugyanis csak negatív, indirekt ösztönzést tartalmaz, a nagyobb abszolút értékű fogyasztás büntetésével. Kérdéses azonban, hogy ez tudatos megfontolást tükröz-e, azaz, hogy ezzel az eszközzel próbálnák rászorítani a fogyasztókat a hatékonysági beruházásokra, illetve, legalábbis kérdéses, hogy a döntés mögött bármilyen energiahatékonysági, fogyasztásracionálizálási szempont meghúzódna.

Ennek ugyanis legalábbis részben ellentmond, hogy a gázfogyasztást ösztönző gázártámogatási rendszer mintegy 26,5 milliárd forinttal 2011-ben is életben marad, miközben **nem ismeretes, hogy az érintett fogyasztói kör energiahatékonysági beruházásainak támogatását tervezik-e** (2010-ben 2 milliárd forint volt erre a célra⁹).

⁸ Pl. energiatanúsítványhoz kötni a kedvezményes kategóriába kerülést. Hangsúlyozzuk, hogy véleményünk szerint mindenképp szerencsésebb a hatékonysági beruházások támogatása, mint a közvetlenül a fogyasztáshoz kötött támogatás, „jutalmazás”

⁹ A Klímabarát Otthon Energhatékonyági Alprogramot (ZBR-RH-09) hagyományos (családi házak és nem panel társasházi lakások) épületekre írták ki 2 milliárd forinttal. A pályázat kb. ugyanazon kört fedi le, amely gázártámogatást is igényelhet